

Soru-Cevap

Soru: 11-12.11.2010 günleri arasında Güney Kore'nin başkenti Seul'de "Kriz Sonrasında Ortak Büyüme" sloganı altında G-20 zirvesi düzenlendi. Zirvenin ana konuları arasında döviz kuru ve ticari dengesizlikler vardı. Zirve öncesinde Avrupa özellikle de Fransa, küresel mali sistemde değişiklikler yapılmaya çalışılmasına ilişkin birtakım açıklamalarda bulundu. Aynı şekilde zirveyle eşzamanlı olarak Amerika ile Çin arasında yuan... ve Amerika'nın milyonlarca dolar pompalaması hakkında küçük bir tartışma yaşandı... O halde Avrupa ve Çin, Amerika'nın devletlerarası mali politikadaki dizginlerini frenlemede ne kadar başarılı olmuşlardır?

Cevap: Zirve öncesinde ve paralelinde Avrupa ve Çin'in Amerika'nın mali "kibrine" içerledikleri doğrudur. Ancak Amerika, zirveden mali (kibrini) koruyarak çıkmayı başardı! Bu hususun açıklığa kavuşması için ilgili konuları arz edeceğiz:

1. Reuters Haber Ajansı, 12.11.2010'da Alman heyetinin G-20 zirvesindeki kaynaklarından: "Alman Şansölyesi Angela Merkel'in, Amerikan Başkanı Obama'ya ABD Federal Rezerv Kurulu'nun son zamanlarda Amerikan ekonomisine likidite pompalama yönünde harekete geçmesinden duyduğu kaygılarını ifade ettiğini ancak Obama'nın, zirve sonrasında bir araya geldikleri toplantı sırasında Merkel'e Almanya'da daha fazla iç talep görmek istediğini iletildiğini" aktardı. Dolayısıyla bundan ortaya çıkmaktadır ki Almanya, Amerika'nın para pompalama politikasından kaygı duymaktadır. Çünkü bu, doları düşürerek onun değerine etki edecek. Böylece euro sahiplerinin yükü artacak. Böylece de euronun dolar karşısında değeri artacak dolayısıyla Avrupa menşeli emtiaların fiyatları yükselecek. Böylelikle de Avrupalıların mali ve ticari zarara uğramasına neden olacaktır. Nitekim Obama'nın, Merkel'e verdiği cevapta onun şikayetine kayıtsız kaldığı hatta Almanya pazarındaki iç talebin zayıflığına dikkat çekerek Almanya'ya saldırdığı görülmektedir. Bu da insanlarda paranın az olması ve küresel mali durumlardan korkmalarından dolayı Almanya'daki tüketim azlığı nedeniyle Amerika'nın Almanya'ya ve Avrupa Birliği ülkelerine olan ihracatını etkilemektedir. Dolayısıyla Almanya'da insanlar, harcama yapmayıp tasarrufa yönelmekte ki bu da Alman iç pazarında açıkça görülen bir durumdur. Bu nedenle Obama, cevabında kusurlu ve hatalı olmasından dolayı Almanya'yı suçlamıştır! Ayrıca Reuters Haber Ajansı, şu eklemede bulunmuştur: "Amerika, 11.11.2010 dünkü eleştirileri görmezden geldi ve Obama, G-20 zirvesinin geniş çaplı ve dengeli küresel bir ekonomik büyümeyi gerçekleştirecek araçları belirlemesini beklediğini ifade etti. Ve şöyle dedi: G-20 topluluğunun geri kalanı, Amerika'nın büyümesinin küresel ekonomi için önemli olduğunu anlamalıdır." Bu da Amerika'nın, ekonomide bir kibir ve gurur politikası ortaya koyduğunu, dünyayı umursamadığını bilakis geneli fakirlik, açlık ve yoksulluk sıkıntısı çeken dünyadaki devletlerin halkların ekonomik büyümelerinin önemli olmadığını aksine onlar için önemli olanın Amerikan ekonomisinin büyümesi ve Amerikan halkının tok olması olduğu temennisinde bulunduğunu göstermektedir. Sanki Amerika, Amerika ve halkı afiyette olduğu sürece dünya da afiyette olacaktır demek istemektedir!

2. Çinliler, Amerika'ya saldırıda bulundular. Zira Çinli yetkililerin ifade ettiği üzere para pompalama politikasını eleştirdiler ve bundan duydukları derin endişelerini dile getirdiler. Nitekim Çin Merkez Bankasının uluslararası idari direktörü Zhang Tao, zirve sonrasında gazetecilere şöyle dedi: "Büyük rezervlere sahip devletler, Amerika'nın politikasının küresel etkisini dikkate almalıdırlar." Ve şu uyarıda bulundu: "ABD Federal Rezerv Kurulu'nun hareketliliği sonucunda giren düzensiz sermaye akışları, gelişmekte olan ekonomilere zarar verebilir ve küresel ekonominin iyileşmesine tehlike oluşturabilir." [Reuters/12.11.2010] Ancak Amerikalı yetkililer, yuan para politikalarında Çinlilere saldırdılar ve ticari dengesizliklere yol açmasından dolayı paralarını düşük tutmakla suçladılar. Böylece sanki sorunun kendilerinden değil de bilakis Çinlilerden kaynaklandığını gösterdiler.

3- Sonuç bildirgesi Amerika'nın lehine oldu. Zira sonuç bildirgesinde ne Amerika eleştirildi ne de dünyayı ekonomik olarak harap etmesinden dolayı kınandı. Böylece Amerika, suçlama ve baskılardan uzak tutuldu, eski küresel mali sistem olduğu gibi bırakıldı ve gene işlerin dizginleri Amerika'nın elinde kaldı. Hatta isminin zikredilmesini istemeyen ileri gelen bir Amerikalı yetkili, zirvenin bitiminden birkaç saat önce şöyle dedi: "Görüşmeler gerçekten cesaret vericiydi." Ve şöyle dedi: "Zirve hakkında yayınlanması beklenen sonuç bildirgesi, şahit olduğumuz baskı ve gerilimleri azda olsa düşürecek ve zirvenin parçalanmalarla son bulacağı tahmininde bulunanları hayal kırıklığına uğratacaktır." Ve şöyle ekledi: "Sonuç bildirgesi, maliye bakanlarının Güney Kore'de Ekim sonunda benimsedikleri bildirgeye yakın benzerlikte olacaktır." [AFP/12.11.2010] Yani Amerika, sonuç bildirgesini istediği şekilde düzenlemeyi, küresel mali krizin devam etmesinin sorumluluğunu almamayı,

sonuçları ve sorumluluğu tüm ülkelere yüklemeyi başardı. Nitekim sonuç bildirgesinde gözlemlenen de budur.

Dolayısıyla sonuç bildirgesi, ne yeni bir şey ne de bir çözüm ortaya koymuştur. İçerisinde geçenler, "Gelişmiş ekonomiler, kur fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı koruma sağlayacağı ve bunun gelişmekte olan bazı ekonomilerin karşı karşıya kaldığı sermaye akışlarındaki büyük dalgalanmaların riskini azaltmaya yardımcı olacağı" gibi genel formüllerden ibaretti. Bu formül ise piyasalara yüz milyarlarca dolar pompalayarak mali akışlar oluşturan Amerika'nın lehine bir durumdur. Sanki Amerika, Amerikan ekonomisinin ilerlemiş olmasından dolayı kur fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı koruma sağlamaya muktedir olduğunu ve bunun da piyasalara para pompalanmasından kaynaklanan büyük dalgalanmaların riskini azaltmaya yardımcı olacağını ifade etmek istemektedir. Bu ise Amerika'nın, 2008 yılı krizinin ortaya çıkmasından bu yana uygulayageldiği bir politikadır. Zira trilyonlarca dolar basmış ve piyasalara pompalamıştır. Keza sonuç bildirgesinde şöyle geçmiştir: "*Direktifler toplamından oluşan tedbirler, uygun zamanlarda doğru koruma tedbirleri almayı gerektiren dengesizliklerin belirlenmesine yardımcı olacaktır.*" Ve şöyle geçmiştir: "*Bakanlar, direktiflerin dikkate alınması ve gelecek senenin ilk çeyreğinde alınan tedbirlerin ele alınması şartıyla IMF ile birlikte çalışacaktır.*" Ayrıca sonuç bildirgesi taslağının hazırlandığı sırada, "*Topluluk, yani G-20 topluluğu, ne nitelik ne de nicelik olarak bu direktiflerin belirlenmesini kararlaştırmadığı, yani yeterli açıklama yapılmadan kaldığı*" şeklinde eleştiriler olmuştur.

4. Bunlardan da açığa çıkmaktadır ki bu zirve, başta Fransa olmak üzere bazılarının istediği gibi küresel mali sistemden hiçbir şeyi değiştirmede, Amerika'nın davranışlarından hoşlanmayanların taleplerini karşılamadığı gibi onlar da Amerika'yı bu tutumundan vazgeçirmeyi, tavırlarını eleştirmeyi ve oğul Bush dönemindeki politikada olduğu gibi kibirlilik boyutuna dayanan ekonomideki otoriter davranışlarına karşı küresel bir kamuoyu oluşturmayı başaramamışlardır. Ancak burada Amerika'nın kibirliliği, ekonomide ve parada ortaya çıkmıştır. Zira Amerika, yeşil mürekkep boyasından başka hiçbir değeri olmayan mali evraklar basıp elde kalan hazine tahvillerini satın aldığı anda, borçlarını azalttığını ve piyasasını canlandırdığını gösterdiğinde, yeşil kağıttan başka hiçbir karşılığı olmayan bu mali evraklarla dünyanın servetlerini karşılıksız olarak satın aldığı anda hiçbir kimsenin onu kınamaya hakkı yoktur. Bilakis ötekilerin bunu yapmaya hakkı yokken Amerika'nın bunu yapmaya hakkı vardır! Nitekim Avrupalıların kendilerini nasıl prangalara vurduklarını dolayısıyla birtakım sınırlamalardan dolayı kendi paralarını basmada sınırı aşamadıklarına şahit olduk! Amerika, para pompalama politikası yüzünden maruz kaldığı eleştirilerden dahası saldırılardan kendisini korumayı başardı. Görüldüğü üzere Amerika, bu konferansla kendisini eleştirilerden korumayı, kendisini eleştiren bir bildirgenin yayınlanmasını engellemeyi dolayısıyla küresel krizlere yol açan mali politikasına karşı küresel bir kamuoyu oluşturulmasını engellemeyi amaçlamıştır. Böylece küresel nakit sisteminin değiştirilmesine ilişkin gerekçeleri boşa çıkarmış ve 1944 yılındaki Bretton Woods zirvesinden bugüne kadar uzanan eski sistemin sürekliliğini teyit etmiştir. Bu da doların küresel bir para olarak kalması ve IMF'in rolünün devam etmesi içindir ki böylece kendisini caydıracak bir varlık olmadan istediği ve dilediği miktarda dolar basma hakkı elde etmektedir. Böylece de Amerika, otorite ve söz sahibi ve dünyanın dizginlerini elinde tutan birinci devlet olarak küresel konumunu korumayı başarmıştır!

5- Diğerlerine gelince; Çin, parasının değerini hızlı bir şekilde yeniden değerlendirmesi için üzerindeki baskıları uzaklaştırmayı başardı ve bunun merhaleler şeklinde olmasını kabul etti. En büyük kaybı olan ise Avrupalılar oldu. Zira ne küresel nakit sisteminden hedeflemiş oldukları bir şeyi değiştirebildiler ne para pompalama politikası ve parasının değerini düşürmesi yüzünden Amerika'yı kınayabildiler ne de Amerikan karşıtı bir kamuoyu oluşturabildiler. Bu nedenle Sarkozy'nin, başkanlığını bir yıllığına devraldığı bu G-20 zirvesine başkanlık ettiği ve küresel nakit sisteminin değiştirilmesine çağrıda bulunduğu sırada dile getirdiği şeylerin hiç birini yapması olası değildir. Zirvede belirlenmesi istenen direktiflere gelince; sonuç bildirgesinde geçtiği üzere bunların maliye ve ticaret bakanları ile IMF arasında ele alınması ve uygulanması yarım seneyi alacaktır. Ayrıca bunların uygulanması ve bunlara göre çalışılması belli olmayan artı bir zaman alacağı gibi bunların işe yarayıp yaramayacağı da belli değildir. Muhtemelen işler, gelecek senenin Kasım ayında düzenlenecek olan G-20 zirvesine kadar olduğu yerde sayacaktır!